

Dánjal Jákup Jørgensen, formansvalevni
i Føroya Fiskimannafelag:

Sáttmálin skal virðast

Tað er alt ov vanligt, at avrokningar ikki koma til ásetta tíð, at manningar gera arbeiði umborð og í landi, sum tær ikki fáa lön fyrri. Men reiðaríni sleppa næstan snikkaleys.

Manningin hevur rætt til lön fyrri arbeiði, sum eftir sáttmálanum skal gerast av fólki á landi. Her er talan um tilrigging av reiðskapi ella viðlíkahald av skipi, arbeiði millum túsar, landing, ella at taka reiðskap, agn, ís, salt, olju, agn og proviant umborð. Lönin er vanlig timalön, men ongantið minni fyrri landing enn galdandi lön í tí havni, skipið liggur í. Stýrimaðurin hevur skyldu at geva timarnar upp, og er tørvur á tí, so skal álitismaðurin til.

Hetta er í høvuðsheitum tað, sum stendur í § 3 í sáttmálanum. Í § 4 stendur nevndur tann reiðskapur, sum skal vera umborð tilgjørdur. Er hann ikki umborð, so skal manningin hava lön eftir § 3.

Sáttmálalabrot vanlig

Alt hetta skal manningin bert gera, um fólkatrot er á landi, men mangan verður litið gjørt fyrri at fáa mannskap úr landi at gera hetta arbeiði. Og tað er mangan við ringum tannabiti, at manningin fer at arbeiða uppá reiðskap millum túsar, tí tíðin er vituliga best brúkt heima við hús hjá næstingum og til at gera tað, sum treingir til heima.

Tó eru tað nógvir fiskimenn, sum fola seg noyðdar at fara á bryggjuna at gera reiðskap til. So tað er ikki slett av vanvirðing ikki at gjalda lön fyrri strevið. Men slík vanvirðing er vanlig, so vanlig, at onkur, sum hevur gjørt vart við hetta hjá skipara ella reiðari, hevur fingið til svar, at er hann ikki nøgdur við arbeiðsumstøðurnar umborð, so skal hann bara fara í land.

Klagur úr sendar til Føroya Fiskimannafelag, men rúm tíð visir seg at ganga, til úrslit spyrst

burtur úr, og tað er ikki óvanligt at aftaná endurtækur tað seg.

Avrokningar og trygging

Avrokningar skulu eftir sáttmálanum gjaldast seinast 14 dagar eftir at veiðan er landað og seld. Er hon ikki seld innan 4 vikur, skal manningin hava fyrbils avrokning.

Tað er eisini rættiliga vanligt, at henda regla verður brotin, og verður hon tað, so hevur tað ikki storvegis at siga fyrri reiðarið, tí tað fær bara lán frá manningini og skal gjalda 1,5% í rentu um mánaðan, sum skal gjaldast fyrstu ferð 1 mánaða eftir forfalsdag.

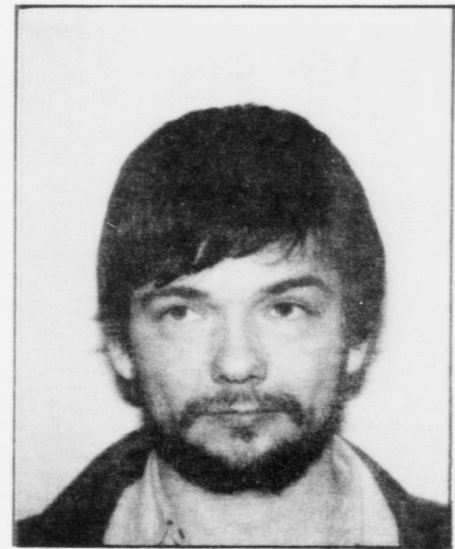
Reiðarin hevur skyldu til at hava lastina neyðturviliga vátryggjaða, og hann skal hava manningina tryggjaða imóti inn-tøktutapi svarandi til 3 mánaða minstulön, tá óhapp forðar skipi fyrri at sleppa til fiskari.

Men dømi er um skip, sum á einum og sama túri

hevði brúk fyrri báðum tryggingum. Fyrst var meginparturin av veiðuni oljudálkaður. Restin var seld á marknað fyrri góðan pris. Men tá tryggingarpengarnir komu eftir nógvar uppringingar til reiðara, skipara og fiskimannafelag, fekk manningin umsiður eina upphædd sum svaraði til ein lítlan brotpart av tí, sum lastin hevði verið seld fyrri á marknaðinum, har restin var lagt upp.

Tá skipið kom aftur í drift, fekk tað motorskaða, fór inn og mátti skifta motor. Manningin send heim í knappar trýggjar mánaðar. Men sjálvt um meira enn hálvt annað ár er farið síðan skipið aftur fór í drift, so hevur manningin enn ikki fingið tryggingina, men Fiskimannafelagið hevur latið hana fingið 7000 kr. skattafriar.

Aftur eitt lán til reiðarið afturfyrri at bróta sín eigna sáttmála. Tí hvat kemur tað manningini við, um træta er millum tryggingina og reiðarið? Reiðari-

rið skal bara gjalda, so kann tað gera við tryggingina, sum tað vil. Sáttmálin áleggur tí at halda hesi ting í ordan, so er einki meira at siga um tað.

Mugu skapa virðing

Lata vit alt um okkum ganga, so heldur hetta skilið fram. Og eg hugsi, at illa royndir fiskimenn munnu vera samdir í, at tað ber ikki til.

Ein brotin sáttmáli heimilar tí, sum brotið er

framt imóti, at seta tiltøk í verk. Og tá einki hjálpir at tala seg til rættis, so er ikki annað at gera enn at leggja skipið til rættlag er komið í. So skuldi manning og felag nokk fingið virðing, og sáttmálin varð virður meira enn pappirið, hann var skrivaður á.

Apur verða vit kallaðir. Men apur lata sær heldur ikki alt siga, tí tær vita hvør heldur fær skipini at ganga.

Eru fiskimenn líka fyrri lógini?

Svar til viðmerking frá Óla Jacobsen

Óli, tað er eitt gott tiltak at flyta studningin frá fiskinum til Dagstudning. Hetta er avgjørt tann rætta leiðin, men vit eiga samstundis at minnst til, at vit ikki mugu stremba eftir bert at fáa bata í minstulönini. Okkara trygdarnet skal hon vera, men ikki eitt mál at seta sær.

Viðvíkjandi fritíðarlönini og summarfrí, skrivaði eg:

»Skipað fritíð er eingin. Teir túsar, fiskimaðurin tekur sær frí, má hann sjálvur gjalda fyrri, uttan bert tær fimm vikurnar, sum hann eigur í summarfrí og fær fritíðarpening fyrri.»

So um eg ikki nevndi 12%, so nevndi eg just summarfritíðina sum einastu fritíð, sum fiskimaðurin hevur fingið endurgjaldt fyrri.

Hava ikki fingið endurgjald

Tað er gæman í at visa á,

at prisirnir eru hækkaðir. Men so at siga, at hetta er endurgjaldt fyrri økta fritíð, er burturvíð. Just tey fær, sum veiða tann fisk, sum her er nevndur, hava samantlagt eina afturgongd í inntøku í mun til lönir á landi. Og tað kann eg ikki kalla endurgjaldt. Hetta sigi eg út frá talvu, sum stendur í årsfrágreiðingini hjá fiskimannafelagnum fyrri 1977 á síðu 30 og talvu á síðu 49 og 50 um manningatal á hesum veiðuforum. Til arbeiðaralønirnar havi eg brúkt årsfrágreiðingina fyrri Føroyar frá 1985 og 1979.

Eg havi valt árstöluni 1978 og 1987 fyrri inntøk-ur á sjónum, tí ta byrjar greitt yvirliit um hesar skipabólkar, men havi tíverri ikki timalönirnar fyrri 1987 og taki tí 1986 í staðin, men tað skuldi bert gjørt myndina verri fyrri min part.

Inntøkubroyting í árslön hjá ísfiska-skipum (1978 = 100%)

	1978	1987	%
Linuskip	83367	204452	245
St. trolarar	149203	199940	134
Sm. trolarar	118618	196928	166

Mansskapsbroyting

	15	14
Linuskip	13	12,4
St. trolarar	6,5	7,6
Sm. trolarar		

Hetta eru broytingar, sum eru gjørdar fyrri at menn kunnu fáa meira burturúr. Á smærri trolarum er hent tað øvugta av ov stórar arbeiðsbyrðu. Sjálvandi skulu vit ikki rokna hesa

inntøkubroyting við, tí teir hava fingið hana fyrri økta ella minkaða arbeiðsbyrðu. Tí byta vit prosentvøksturin í inntøkuni við ????? manningatalinum

????
og falda við tí seinna og fáa:

Inntøkuhækking fyrri sama arbeiði

Linuskip	245 : 15 × 14 = 229%
St. trolarar	134 : 13 × 12,4 = 128%
Sm. trolarar	166 : 6,5 × 7,6 = 192%
Miðaltal	549 : 3 = 183%

Timalönin	1978	1986	%
(1978 = 100)	29,64	66,96	226

Arbeiðaralönin við hækkingina hjá fiskimanninum hevði verið 29,64 kr. × 183 : 100 = 54,24 krónur, ell 12,72 kr. lægri enn lönin var í 1986 og ikki meira enn 81%.

So kunnu vit meta um, um grundarlagið við pris-hækkingina á fiski er haldbart til útrokning fyrri at prógva, at fiskimaðurin ikki hevur rætt til fritíð við lön og um hann er líka fyrri lógini.

Ein lítill søga um fritíð

Mær er sagt, at ein maður

hevði verið við einum langfaratrolara í 17 ár. Hann hevði ongan túr verið í landi, tí hann var bangin fyrri ikki at verða biðin við aftur. Sonur hansara kom við, og hann var við í 4 ár. Sonurin fór so ein túr í land. Hann varð ikki biðin við aftur.

Eg kenni eisini aðrar søgur av sama slag, men hvussu nógvar munnu tær vera til samans?

Dánjal Jákup Jørgensen

Íbúð søkist

Fyrri eitt av starvsfólkum okkara (hjún við 2 børnum) sóknast vit eftir íbúð beinanvegin ella í seinasta lagi til 1. februar.

SOSIALURIN

Tlf. 11820 — 19101 — 11873 — 10153